

საჭიროა ახალი მაკროეკონომიკური პოლიტიკა

მაკროეკონომიკა ინდუსტრიული საზოგადოების ეპოქისათვის დამახასიათებელი ფენომენია. მაკროეკონომიკური ამოცანების გადანყვევისათვის აუცილებელია ინტელექტუალური მზადყოფნა - პერსონალის მომზადება, და შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება მიზნობრივი პროგრამების საშუალებით.

ინტელექტუალურ მზადყოფნის არსია იმ რეალობის აღიარება, გაცნობიერება და გათვალისწინება, რომელიც ტრადიციულსგან განსხვავებით, ახალი მაკროეკონომიკის და შესაბამისად, ახალი მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებასთანაა დაკავშირებული.

მაკროეკონომიკურ პოლიტიკაში წინა პლანზე საფინანსო-საგადასახადო, ფულად-საკრედიტო, საერთოდ, ფინანსური სტაბილიზაციის პრობლემა იყო წარმოებული, მისი ნეოლიბერალური ასპექტებით.

პოსტინდუსტრიული განვითარების პირობებში ვითარება კარდინალურად იცვლება. პოსტინდუსტრიული განვითარება თბიქტურად მაკროეკონომიკისა და მაკროეკონომიკური პოლიტიკის სრულიად ახალ ტიპს აყალიბებს. ამ ნოვაციის გაუთვალისწინებლობა იწვევს იმას, რომ მაკროეკონომიკური განვითარება ტრადიციული კრიტერიუმებით ფასდება, რაც არასწორ დასკვნებს განაპირობებს. აქედან გამომდინარე, მათზე აგებული მაკროეკონომიკური პოლიტიკაც წინასწარ დასახული მიზნების ნაცვლად სულ სხვა შედეგებს იძლევა.

ქვეყანაში თანდათან მკვიდრდება პოსტინდუსტრიული განვითარების შესაბამისი მაკროეკონომიკა, რომელიც შემდეგი ძირითადი თავისებურებებით ხასიათდება: **პოსტ-მოდერნისტული და პოსტკაპიტალისტური ფასეულობების დამკვიდრება; არამატერიალუ-**

რი, ცოდნისეული, ინფორმაციული, ინტელექტუალური სიმდიდრის დაგროვება; ქსელური კავშირების გაფართოება; სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტიანობის, შედეგიანობის პრიორიტეტულობა; თანასწორუფლებიანი, პარტნიორული, მონაწილეობითი, არასაბაზრო თანამშრომლობითი ურთიერთობების გავრცელება; არაკონფორმაციული. კომპრომისული და კონკურენტული ურთიერთობების თანაარსებობა, კვლავწარმოების ციკლის გამოსვლა სახელმწიფოებრივი საზღვრების ფარგლებიდან, ზესახელმწიფოებრივი და სახელმწიფოთაშორისი კვლავწარმოებითი ციკლების გაფართოება სხვადასხვა ქვეყანაში მოქმედი ტრანსნაციონალური კომპანიების ქსელის საფუძველზე; უპირატესად განახლებადი და ეკოლოგიური რესურსების გაფართოებულ კვლავწარმოებაზე გადასვლა.

შესაბამისად, პოსტინდუსტრიული ეკონომიკის დამკვიდრების კვალობაზე მაკროეკონომიკური რეგულირების სრულიად ახალი მოდელი და მექანიზმი ყალიბდება. მისი თავისებურებებიდან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ინდუსტრიულ სტადიაზე მაკროეკონომიკური რეგულირების მთავარი შედეგი, რაც ეკონომიკური ზრდით, მთლიანი შიდა პროდუქტის მოცულობითა და დინამიკით გამოიხატება. ქვეყნის ადგილი და როლიც საერთაშორისო ეკონომიკაში უპირატესად ამ მაჩვენებლებით

აისახება. პოსტინდუსტრიულ სტადიაზე რეალური ეკონომიკის მნიშვნელობა უდიდესია, მაგრამ მაკროეკონომიკური რეგულირების შედეგიანობის განსაზღვრისათვის წინა პლანზე გამოდის ცხოვრების ხარისხი, ადამიანის პოტენციალის განვითარების ინდექსი, ქვეყნის წვლილი მსოფლიოს ინტელექტუალურ პოტენციალში, ინფორმაციული სექტორის ეფექტიანობა, უპირატესობანი ინტელექტუალურ წარმოებაში, და სხვ. რაშიც არა მარტო ფინანსური სფერო, არამედ, ცოდნის წარმოების სფეროც იგულისხმება.

ტრადიციული მაკროეკონომიკური რეგულირება უპირატესად მკვეთრად შეზღუდული რესურსების ეფექტიანად გამოყენების სტიმულირების ინსტრუმენტებით ხასიათდება. პრიორიტეტულობას იძენს ახალი ცოდნის, ინფორმაციის, ინოვაციების, მათ საფუძველზე წარმოებული პროდუქციის გაცვლა. ყალიბდება მსოფლიოს ერთიანი ინფორმაციული, ტექნოლოგიური, ინოვაციური სივრცე, შესაბამისი ბაზრების, ბირჟების ქსელით.

ნიშანდობლივია ისიც, რომ პოსტინდუსტრიული გამოწვევების შესაბამისად, ყალიბდება აქტიური მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ახალი პრიორიტეტები, რომელთა რეალიზაცია საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური ჩამორჩენილობის დაძლევისა და მდგრად განვითარებაზე გადასვლის აუცილებელი პირობაა. ეს პრიორიტეტებია:

● **სოციალურ-ეკონომიკური ბანკოტარების პოლიტიკა, ცხოვრების მაღალი ხარისხის მისაღწევად, გლობალიზაციის პირობებში საქართველოს თავისთავადობის შესანარჩუნებლად;**

● **სოციალური პოლიტიკა, ადამიანური კაპიტალის განვითარების უზრუნველსაყოფად;**

● **ეკოლოგიური პოლიტიკა, გარეგანი ბუნებრივი შეზღუდვების საკომპენსაციოდ;**

● **მეცნიერულ-ტექნოლოგიური პოლიტიკა, ინოვაციური განვითარების დასამკვი-**

დრებლად;

● **საბარემო-ეკონომიკური პოლიტიკა, გლობალურ ეკონომიკაში წარმატებული ინტეგრაციისთვის;**

● **საფინანსო-საბაზისა-დო პოლიტიკა, წარმოების ფინანსური რესურსების უზრუნველყოფისა და სტიმულირებისთვის;**

● **ფულად-საპრედიტო პოლიტიკა, ეროვნული ვალუტის გამყარებისთვის, სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების უზრუნველსაყოფად.**

ამ პრიორიტეტებთან ერთად ობიექტურად ყალიბდება საეკონომიკური განვითარების პრიორიტეტები, ფუნქციონალური და დარგობრივი პრიორიტეტების სახით. ამ ასპექტში გადამწყვეტი მნიშვნელობა ადამიანური კაპიტალის პრიორიტეტს ენიჭება, რაც, თავის მხრივ, განათლების, მეცნიერების, ჯანმრთელობის, ინფორმაციის, მართვის სფეროების განვითარების უპირველეს პრიორიტეტულობას გულისხმობს. სხვა პრიორიტეტი ფიზიკური კაპიტალის მაღალგანვითარებულობის მიღწევაა. აქ მთავარია ენერგეტიკული რესურსებით ქვეყნის მეურნეობის უზრუნველყოფა, განსაკუთრებით განახლებადი ენერჯის წყაროების საფუძველზე. თანამედროვე პირობებში განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს წყაროდ გეოეკონომიკური რესურსების გამოყენება გვევლინება. ამიტომ ფუნქციონალურ პრიორიტეტთა შორის გეოეკონომიკური რესურსების გამოყენებაც უმნიშვნელოვანესია, რომელიც ადამიანურ და ფიზიკურ კაპიტალთან შეიძლება უკავშირდებოდეს.

თანამედროვე პირობებში მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა ზემოთ აღნიშნული პრიორიტეტების წარმატებული რეალიზაცია. თუმცა, ფრაგმენტული მეთოდებით ამ მიზანს ვერ მივაღწევთ. ამისათვის აუცილებელია ისეთი მაკროეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, რომელიც უზრუნველ-

ყოფს ნებისმიერ ეკონომიკურ გარემოში მატერიალური, ფინანსური და ინფორმაციული ნაკადების მართვას, დაგეგმვასა და კონტროლს. სისტემური მიდგომისა და ეკონომიკური კომპრომისების საფუძველზე სინერგიული ეფექტის მიღების მიზნით.

ტრადიციული მაკროეკონომიკური რეგულირებისგან განსხვავებით ასეთი (ლოკალისტიკური) მაკროეკონომიკური პოლიტიკისათვის დამახასიათებელია სხვადასხვა სუბიექტის ინტერესების შეხამება მათ შორის, კომპრომისის მიღწევის გზით. ამასთან, ეკონომიკური გარემოდან გამოსვლა და მასთან ერთად სოციალური, პოლიტიკური, ეკოლოგიური, ტექნოლოგიური ასპექტების გათვალისწინება, რაც ნამდვილი სინერგიული ეფექტის მიღების შესაძლებლობას იძლევა;

ასეთი მაკროეკონომიკური პოლიტიკა ხელს უწყობს ისეთი მწვავე პრობლემების გადაწყვეტას, როგორცაა:

● **სახელმწიფო და საბაზრო რეგულირების დაპირისპირება;**

● **საბაზრო და არასაბაზრო ურთიერთობების დაპირისპირება;**

● **ბაზრისა და დემოკრატიის დაპირისპირება;**

● **სახელმწიფოსა და ტრანსნაციონალური კომპანიების დაპირისპირება;**

● **ეროვნული თავისთავადობისა და გლობალიზაციის დაპირისპირება;**

● **რეალური და ვირტუალური ეკონომიკის დაპირისპირება.**

სახელმწიფო მინიმალურად უნდა ერეოდეს მეურნეობრიობის მიმდინარე პროცესებში, რადგანაც ამ შემთხვევაში ბაზარი რესურსების უფრო ეფექტიანად გამოყენებას უზრუნველყოფს. სამაგიეროდ, სახელმწიფოს ჩარევა აუცილებელია გრძელვადიანი ინვესტიციების განხორციელებისათვის, რასაც ბაზარი ერიდება უკუგების გადავადების გამო. გლობალიზაციის პირობებში, პოსტსოციალისტური

ტრანსფორმაციული პროცესებისას აშკარად დადასტურდა, რომ საბაზრო ურთიერთობები ულმობლად, ეკონომიკურად, ხშირად ბარბაროსულად ანადგურებს, ასუსტებს, ადამიანის კონსტიტუციურ უფლებებს და ანგრევს დემოკრატიას. ასეთ პირობებში მათ შორის მედიატორის როლის შესრულება მხოლოდ ძლიერ და ეფექტიან სახელმწიფოს შეუძლია.

ტრანსნაციონალური კომპანიები ზოგჯერ ისე ძლიერნი არიან, რომ წარმოება და ოპერაციები ხშირად ქვეყნის ფარგლებს გარეთ გააქვთ და ამით ეროვნულ სახელმწიფოს ასუსტებენ. ბოლო ათწლეულებში ნეოლიბერალურმა გლობალიზაციამ ეროვნულ თავისთავადობას აშკარა საფრთხე შეუქმნა, რაც, თუ ასე გაგრძელდა, კატასტროფით ემუქრება კაცობრიობას. ამიტომ უადრესად აქტუალური გახდა ეროვნული თავისთავადობის შენარჩუნებისა და გლობალიზაციის რეგულირებადი პროცესების, თავსებადობის ამოცანა, რომლის გადაწყვეტა მხოლოდ შესაბამისი კომპრომისების საფუძველზეა შესაძლებელი.

ასევე უდიდესი საფრთხის შემცველია რეალური ეკონომიკის, განსაკუთრებით ინფორმაციული ტექნოლოგიების საფუძველზე, ფინანსური ეკონომიკის სპეკულაციური ზრდა, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კოლოსალური გაფართოების სახით. შედეგად ირღვევა უმნიშვნელოვანესი მაკროეკონომიკური ქვეყანაში, მათ შორის თანაფარდობა რეალურ და ფინანსურ ნაკადებს შორის, იშლება რეალური წარმოების ეფექტიანი დაფინანსებისა და მოტივაციური მექანიზმები, ხოლო ე.წ. ფინანსური ბუშტის გასკდომის შემთხვევაში შედეგები კატასტროფული აღმოჩნდება.

მელიტონ ბასია,

სსაუ-ის სრული პროფესორი

აკაკი მანჯაპიკა,

ასისტენტ, პროფ.

დალი ბაიდაური,

ასისტენტ, პროფ.